

REDACTIA

Arad, Dealul Ferencz-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 1/2 an 10 .
pe 1/4 an 5 .
pe 1 lună 2 .
N-ril de Duminică pe an
4 coroane.

Pentru România și străinătate
pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Dealul Ferencz-utca nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un șir garonțat prima
dată 14 bani; în continuare
12 bani; a treia oară 8 b.
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Borșori nefranțose nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

SUB NOUL SISTEM.

Ajunsesse diecesa Aradului să aibă mai bine de 70 parochii vacante.

Și nu era vorba numai de parochii slabe, ci mai ales la parochiile de clasa primă nu se aflau candidați calificați.

Tinerimea calificată se ferea de teologie și Consistorul era silit a primi elemente sub calificația pretinsă de lege.

Ingrigiri serioase cuprinseseră pe cei-ce gândeau la soarta bisericii lipsită de succedență și către aceste ingrigiri se mai adăogea și necazul că *conturile internatelor se încheiau cu deficit. Se cheltuia din an în an din fonduri și ispravă nu se făcea.*

Acum s'a înseninat orizontul. Atâta tinerime s'a înscris în cursul I. teologic câtă nici odată: Douăzeci și șase absolvenți de clasele medii, calificați pentru parochii de clasa I., între cari trei cu studii academice și 33 pentru parochii de clasa II a și III-a, de tot 59.

Dar nu numai numărul mare al candidaților este înveselitor, ci mai presus de toate bunătatea lor. Tinerii cu serioase studii academice și cu distinse testimonii de maturitate încep a îmbrățișa cariera preotească. Dumnezeu să le ajute și lor și celor cari chemați sunt să formeze dintr'înșii pe viitorii preoți români!

Și are să dispară și deficitul bugetului provenite din întreținerea internatelor și prin aceasta face posibilă echilibrarea bugetului consistorial, cu toate că *corpul profesoral s'a întregit la numărul complet.* Astăzi sunt aplicați la institutul ped. teol. 11 puteri didactice respective 12 cu învățătorul de aplicație și fie-care catedră provăzută cu profesor de specialitate.

A trebuit să existe o cauză oare-care ce mai înainte înstrăina orî făcea imposibilă tinerimea calificată pentru studiul teologic. Meritul regimului actual bisericesc este, că cunoscând situația, a delăturat cauzele de înstrăinare și impedimentele de subsistență și astfel a deschis tinerilor calificați calea la teologie.

Două lucruri mai ales înstrăinau și împedecau tinerimea dela teologie, anume: greutatea cu care ajungea la parochii ori alte funcțiuni bisericesti și lipsa mijloacelor de întreținere în seminar.

Aceste greutăți acum sunt delăturate. Nimeni nu stă în calea candidaților, fie-care după virtutea și norocul său poate ajunge fără străine mijloace la parochiile și posturile unde-i chiamă destinul. Cine ce seamănă, aceea seceră, — zice proverbul românesc, care aplicându-l la starea candidaților noștri de preoți, putem zice: cine cum s'a luminat în învățăturile dumnezeiești, așa se va și preamări înaintea oamenilor.

Venirea tinerimei în număr atât de mare poate fi privită ca un avans al încrederei în noul sistem.

Intocmai astfel s'a delăturate și greutatea subsistenței. Tinerii seraci dar distinși sunt acum stipendiați și s'a dovedit că mai bucuros vin la teologie dacă li-se asigură subsistența decât la alte cariere pentru cari fundațiunea „Gozsdu“ da atâtea frumoase stipendii că duceau și acea tinerime pe alte cariere, deși altfel ar fi avut înclinație pentru cariera preotească, dar nu avea mijloacele necesare.

Diecesa Aradului distribue adecă, să zicem pe puțin, 12.000 cor. pentru stipendii. Din aceste stipendii până acum nu s'a împărțit suflul de student din *institutul nostru pedag. teolog.*, ci s'au crescut tinerii pentru cariere politice sociale, statului amplioați și loruși advocați adeseori deveniți dușmanii ai bisericii, ear' noi cu atâtea amar de stipendiu nu aveam nici succedență necesară pentru puținele noastre catedre și posturi administrative dela consistoare, nici chiar candidați la parochii mai de frunte ori proprietate, ci trebuia să recurgem la cutare diecesă soră să ne dea profesori, funcționari-administrativi, protopopi, chiar și preoți. Eminentia Sa, actualul mitropolit, — de câte-ori trebuia să zică în Consistor și înaintea deputaților cari cereau preoți harnici, că: „aici n'am oameni, dar în Ardeal sunt“ . . .

Consistorul actual și-a făcut socoteala, că ce are de făcut și socoteala e curată: să dea pe acest an 1200 cor. din buget și apoi stipendiile libere și acordate prin literele fondationale și pentru ascultătorii teologiei să le dea acestora cu preferință. Dictum factum. S'a distribuit pentru stipendiarea teologilor 1200 cor. din buget plus s'au mai votat și atâtea stipendii din alte fundațiuni disponibile, câte sunt admise de testamente și erau libere. Astfel cu ajutorul lui Dumnezeu, a fondatorilor și a cuminției chivernisitorilor actuali ai diecesei, toți petenții seraci și absolvenți de gimnasiu sunt provăzuți din resursele diecesane, cari mai înainte se cheltuiau pe studenții dela școli și cariere străine de biserică noastră și scopurile ei.

Avem două probe clasice despre preocuparea regimului bisericesc actual de surscența clerului. Regretatul Preasfințitul episcop Iosif Goldiș și magnificul Stefan Antonescu, fost asesor în senatul școlar, și-au testat toată averea lor pentru creșterea tinerimei teologice. Aceste două fundațiuni sunt cele 2 monumente cari vor face mărturie vecinică despre gândirile și simțurile de cari a fost inspirat regimul diecesan actual pentru creșterea clerului.

Când vor fi și aceste fundațiuni activate, ear de celelalte fundațiuni diecesane conform mențiunii lor va fi împărțită și tinerimea teologică vrednică de stipendiare, atunci n'o să ne mai plângem că nu avem oameni calificați începând dela ceteț până la vladică și că internatele diecesane consumă fondurile.

Vorba e să vreați numai și să nu ai alte gânduri rezervate, poți ridica nivelul institutului teologic din Arad și prin el o generațiune bine pregătită pentru cariera preotească.

De încheere să trecem pe un moment și la institutul pedagogic. Din adins lăsasem să se discute aici în aceste coloane chestiunea cu cassarea cursului pregător. Acum suntem în poziție a constata fapte.

Consistorul a sistat cursul pregător dela institut, înființat odinioară din sila împrejurărilor, ca cu economisările acestei cassări să sporească corpul profesoral dela institutul pedagogic încă cu un profesor și astfel având pentru fie-care catedră om de specialitate, să apere institutul de năvala ce i-s'a dat cu atâtea înverșunare și cu tendența de a-l închide; l'a sistat mai

departe, ca să apere institutul și din partea nevoilor ce-l veneau din pricina elevilor lipsiți de cele 4 clase medii pretinse de lege dela candidatul de învățător și pentru cari nevoi stătea vecnic ca sub sabia lui Damocle. Nu se știe ceasul, când era să vină; l'a sistat în sfârșit, căci ori și cum și va măguli cineva sieși, totuși un băiat cu 4 clase medii zidește pe alte base decât cel cu școalele elementare, nu înțeleg aici că și așa știe face regula de aur ca celalalt ci modul de gândire — nivelul cultural care face pe cel cu clase să se știe afla și purta în clasa inteligentă de care se ține și să nu fie socotit de parvenit acolo. Legiuitorul în totdeauna trebuie să iee casul general și nu abaterile, că unii dela natură sunt dotați cu deosebite talente.

Socoteala și aici sa făcut și era curată aceasta socoteală: dau beneficiu celui cu 4 clase, care vine cu clasă mai jos, are să facă examen de primire și să se țină pe cheltuiala sa. Tot părintele vede aici că e bine să mai ducă un an ori doi copilul la școală, până absolvă cele 4 clase medii și atunci este asigurat că 4 ani de zile este gratuit întreținut de diecesă adică până ajunge la diplomă.

Vorba e, că până acum a ținut diecesa numai din buget pe cei grațiuși, dar acum se schimbă situația, căci și preparanții au să fie împărțiiți de stipendii din fundațiunile cari admit aceasta, fiind vorba să ne ingrigim mai înainte de creșterea clerului și a învățătorimei și numai dacă ne-ar rămâne prisosință să dăm și pentru alte cariere, cari altfel nici nu au așa mare trebuință deoare-ce acolo e fundațiunea „Gozsdu“ pentru ele.

Netăgăduit că era cutezător lucru să zici că nu primești în preparandie decât cu 4 clase și numai în lipsa acestora cu mai puține clase medii, ear cu școală elementară de fel. Și totuși ce s'a întâmplat? la prima încercare s'a înscris 14 candidați cu 4 clase medii în cursul I, atâtea câți mai înainte nu erau în toate patru cursurile. Dovadă, că părinții au înțeles mai bine ce se petrece prin noul ordin consistorial și tinerimea știindu-se că vine în școală la nivel mai înalt, nu-i deroga a veni în preparandie cu 4 clase, și nu ne îndoim că pe anul viitor nu vom avea atâtea locuri gratuite cât ne vor veni cu 4 clase. Spre liniștirea celor nedumeriți tot s'a împlinit contingentul și estimp.

Ei, și vorba e, că atunci când institutul nostru va sta pe bazele calificației generale de 4 clase medii, se înalță și nivelul prelegerilor și cine are de aici câștig? Acel popor care aduce atâtea jertfe pentru susținerea școalelor și cu drept cuvânt așteaptă ca în schimbul acelor jertfe să primească adevărată lumină, s'a instruit 8 ani în școală bună și încălzit la sinul maicei biserici mângăitoare și dădătoare de viață.

Cine și zidește sieși casă, bun lucru face, dar cine zidește lui Dumnezeu casă în inimile oamenilor, și mai bine face. A trebuit timp pentru pregătirea începutului care se face dela tinerime, pentru-că dânsa însămnă jumătate de secol înainte.

Memento Ungurilor. „Budapest Hirnap“ reproduce următoarele din ziarul croat din Spalato „Iedinstvo“:

„Croatii din Agram nu s'au înverșunat din pricina că ziarul sârb d'acolo a scris împotriva lor, ci a voit să dea dovadă despre puterea sa de viață și că sunt cu deosebite amărăți pentru felul de cărmuire unguresc. Croatia au dat năvală asupra Sârbilor pentru că aceștia sunt spriginitorii cel mai mari în Croatia a tot ce este unguresc. Eată de ce a trebuit să fie pedepsiți Sârbii. Intreaga turburare s'a făcut deci ca să înțeleagă Ungurii. Va fi deci bine ca aceștia să mai lase din șovinism, că altfel se vor găsi față 'n față cu înverșunarea croată. Să nu uite că odinioară banul maghiar cu numele Balázs abia a putut să scape din Agram dinaintea Croaților resculați. Și turburarea d'acum la drept vorbind, nu a fost decât un „memento“ pentru Ungurii cari calcă în picioare croațimea“.

Un ministru rășboinic. Se telegrafează din Bizerte (Tunis) următoarele:

„Vorbind la punciul dat de municipalitate în onoarea sa, dl Pelletan, ministru marinei a declarat că Franța nu voeste să facă din Mediterana un lac francez, căci francezii sunt vindecați de visurile de a domina lumea O parte a Mediteranei este însă franceză și va rămâne franceză. Cu portul Bizerte, cu insula Corsica și Tulonul, se va putea menține poarta deschisă între cele două părți ale Mediteranei, cu toate intrările dela Malta și Gibraltar.“

Ministru marinei insistă că nu se dorește vre-un conflict nici cu Anglia, nici cu Italia, dar socote că, neștiind ce gânduri au celalții, este de dator să de a pregăti rășbonul sfânt pentru patria franceză în contra inamicilor săi, ori-cari ar fi ei.

„De sigur, există siguranța că un rășboiu nu mai este posibil în lumea civilizată la sfârșitul veacului XX-lea.“

„După înfrângerea Franței de către vechea barbare germană, suntem dator a ne consacra toate eforturile — a terminat ministru marinei — ca să menținem neștirbit focarul de justiție și lumină, care constituie geniul francez.“

Vorbirea aceasta a făcut mare senzație în Europa întreagă. Irim-ministru Combes a și însărcinat telegrafice pe reprezentantul Franței la Roma să esplice și să împace pe guvernul dacă s'a supărat, pentru-că în contra Italiei mai ales au sunat vorbele lui Pelletan. Cât despre Germania, ea nu prea ia în serios pe ministru care a mai săvârșit de altfel borboafte de acestea.

Lupta dela Mirislău

— și încă ceva.

De

Ilie Minea.

Era în toamna (luna Septemvrie) ultimului an din veacul al 16-lea. Un vis de aceea, cari numai rar de tot se împlinesc, luase trup pentru noi, Românii. Lui Mihail Viteazul, care în 1593, după o droaie de înaintași slabi, sue tronul Munteniei, îi succese prin vitejia-i neasemenată și norocoasă, dar și temerară întâmplare, a pune stăpânire peste cele 3 mănunchiuri de Români, despărțiți unul de altul prin naturalele hotare ale Carpaților, putuse adecă să se numească domn al Ardealului, Munteniei și Moldovei, era stăpân peste vechea Dacie, țeara unde strămoșii noștri în vremile vechi și bune au fost stăpâni temuși de neamurile vecinașe. Dar veni ră peste ei vremuri grele; neamuri peste nea-

murii mai barbare unele, decât altele, prefăcându-se în cenușă bună starea frumoasă a țării; povoiu veni asupra acestui popor, dela care noi ne tragem; dar ori-câte trecu peste capul lor, nu-l putură cutropi: apa trece, dar petrele rămân. Codrul „frate cu Românul“ îi dădu adăpost sigur în vreme de restriște, ear nevoile îl oțeliră și prin întunerecul primejdiilor și besna furtunilor cu mândrie își înalță capul așteptând zile mai bune.

Câte-o licărire de vreme frumoasă mijii une-ori pe orizontul vieții poporului nostru. Și ce trebuie știut: mântuirea totdeauna dela frații transcarpatini era să ne vie. Prima-dată Petru Rareș era să reîntemeze vechea Dacie. Dar pisma, zavistia între frați de același sânge și streini îngâmfați, nebuni și nechibzuiți, zădărnici în înfruntarea unei împărății, care condusă de Români nu târziu ar fi zdrobit puterea Turcilor și ar fi adus mântuire creștinătății.

A doua oară visul se și înapăsă. În luna Octombrie a anului 1599 Mihai-Viteazul, domnul Munteniei, după lupta dela Șelimbreg, stăpân era al Ardealului; nu mult după aceea supuse sieși și Moldova. Era întemeiată prin aceasta țeara, ce avea menirea cea mai frumoasă: de a întruni la oaltă pe Români, cari apoi sub comanda lui Mihai aveau să izgonească blăstămata de Turcime pentru totdeauna din imperiile Dunărei. Nu voesc a expune motivele, cari l-au făcut pe Mihai să cucerească Ardealul, nici să dau o povestire minuțioasă a isprăvilor lui în Ardeal, deosemena tratativele lui cu Ungurii și imperialii, căci cu totul altul e scopul șirelor acestora.

Să căutăm a desface în general rostul acelor întâmplări imediat înainte de lupta dela Mirăslău și să urmărim cu atenție sbuciumarea eroului nostru, acestul „poet al spaidei, entusiast, vizitor care căzută aproape înaturile, cari să țes sistematic, deși încet, în jurul de vulpile ungurești și imperiale întinde setea de cucerire până la Buda și Marea neagră“.

Mihai ajuns stăpân al celor trei principate, de ar fi avut suficient ajutor dela împăratul Rudolf II, ușor ar fi nimicit pe Turci. Dar Ungurii ardeleni, pe cari îi scăpase de neomenoasa purtare a imperialilor și niște năzușii și nerăboșnicii principii cum erau Bathoreștii, din pismă contra Valahului, împăratul de frică și invidie, și totdeauna hrănit de informațiile mincioase ale unor ambițioși generali și netrebniți sfetnici, nu numai că nu ajută, ci pe față începură manopere contra lui Mihai. Nobilii ardeleni sub pretext, că Mihai are de gând să omoare nobilimea, după ce atrage la sine și pe Csáky, comandantul suprem al lui Mihai, pe Moise Székely care visa despre posibila reîntoarcere a lui Báthori, se constituie în trupe insurgente pe câmpia Turzii, ba chemară în ajutor și pe Basta.

La domnul ăsta să ne oprim nițel. E necesar să facem mai de aproape cunoștință cu acest tip de ambițios și hain, figură macchiavelică, ca apoi să nu ne putem mira de isprăvurile-i. De neam albanes, a crescut în Italia, unde-și făcu și școlile. George Basta s'a născut în 1547 în satul Ulpiano, ca fiul cel mai mic al lui Dumitru Basta, albanez refugiat în regatul Neapolului și trimis apoi de regele acestuia în Piemont în timpul luptelor dintre Francisc I și Carol V-lea. De aici cu fratele său cel mai mare e dus cu trupe spaniole în Țările de jos unde ambii făcură bravuri cari nu știți căruia frate să i-le atribuie. Știm, că George în 1572—73 a fost locotenent al fratelui său, ear la lupta dela Gembloux din 1578 avu o parte glorioasă. În scurtă vreme ajunge comisar-general al cavaleriei în Țările de-jos, mai apoi guvernator, nu știu unde, ba chiar comandant general al cavaleriei, despre a cărei tactică a și scris. În 1597 Rudolf având trebuință în Ungaria de un general dibac și priceput contra Turcilor, îl cere pe el dela archiducele Ernest, guvernator al Țărilor de jos, care-l era rudă. El, strategul bun și cu carte, ajunge astfel a lupta contra Turcilor, la cari asta o înlocuiește fanatismul și vitejia personală. De cu vreme om ambițios, ambiția îi crescă aicea și mai tare. Obicinuit cu prefăcătoriile, cu tertipurile, cu vorbe dulci în față și planuri infernale în dos, cum era politica spaniolă în Țările de jos, caracterul lui stăpânit de o ambiție fără margini se umplu de răutate fină, de o rafinare haină, care după principiile lui Macchiaveli, care atunci scrie și din cari Basta mult își apropiase, era în stare fără milă a nimici fără urme pe ori-cine se va opune planurilor și ambiției sale. Era deplin convins, că nimicind opera cuiva

e muncă zadarnică, de nu nimicești pe autorul însuși al operei. Un astfel de om vine acum a stăvili pe Mihai-Viteazul și purtarea lui de mai înainte am pute-o schița, dacă ne cunoaștem omul.

În Ungaria repede dădu un prilej ca să i-să vadă sirea ambițioasă. Voia să fie el comandant al armatei. Când Mihai trece munții de ocupă Ardealul, deși el asta formal o face în numele împăratului, Basta contra poruncii împărătești zăbovește a se alia cu trupele lui Mihai, dar la cucerirea făcută nu întârzie a-și cere parte, la ceea-ce Mihai îi răspunde în termeni jignitori. Căci deși învățase politica în o școală superioară celei din Apus, în Orient, la Constantinopol, temperamentul sanguinic în momentul de supremă încercare sufletească, nu-l opria a-și vădi adevăratele sentimente. Basta ține minte ofensele și numai dată ocazia, aspru își va răsbuna. Mihai uită, că a jignit pe cine-va cu aceeași ușurință, cu care a făcut ofensa. Pare sincer în tentativele sale de împăcare cu Turcii, cari tremuraseră în Constantinopol de groaza lui. Se duce plin de încredere la împăratul, care a încuviințat izgonirea sa din Transilvania. N'are nici o bănuială asupra lui Basta, care-l nenorocise, după împăcarea dela Cașovia. E un cucuritor clasic, de felul lui Carol XII și Napoleon I în parte. — Dela început Basta a văzut în Mihai un dușman, ce trebuie total nimicit, ceea-ce mai târziu a și făcut-o. Acum, că-l cheamă nemeșii din Ardeal contra acestuia, cu drag merge; comanda dela cel de sus o avea căci intrigile-i infernale țesute la curtea împărătească întorsese contra lui Mihai toate spiritele dela curte. Minciunile jucau un rol principal în rapoartele lui. Tratatice fictive ale lui Mihai cu Turcii, injurii la adresa împăratului etc. bijbiiau prin referadele-i trimise la curte.

Mihai văzându-se față cu răscoala ungurească, trimise la la omul împăratului, la Basta, după ajutor. Basta, cu atâta patimă dorit de inima iertătoare a lui Mihai, veni în sfârșit ca inamic. Comisarii imperiali deja la 5 Septembrie anunțaseră nobililor, că reprezentantul împăratului le va veni în ajutor. Basta, începe o corespondență la Curte, în care în toate chipurile cerca a înegri pe Mihai și a-și scuza respective îndreptăți viitoare purtare. Între altele la 14 Septembrie scrie archiducelui Mathia, că Mihai nu mai e bun de împărăție, că trebuie să plece, că a început pertractări de alianță cu Ibrahim, pașa dela Timișoara.

Mihai, care nu cunoște în destul corespondența hainului „Italian“, care de almintreii știa, că-l e dușman, nu putea veni la credință, că împăratul, după serviciile prestate împărăției, ar veni contra lui cu armele. De aceea pregătirile nu i-au fost destul de complete. Ș-apoi Ungurii desertau zilnic din armata lui. În aceste zile s'a putut convinge voevodul român de reua credință, perfidia și vicieșugul acestora.

Își comandă trupele la Sebeșul Săseș și Alba-Iulia. Numai câți-va Săcui mai rămăseră în oștea lui. Din Alba-Iulia peste Teiuș o lua spre Aiud și tăbărește în câmpia „Tinodi“ ocupând totdeauna și păduricea „Holt-maros“.

Tabăra dela Turda în frunte cu Basta la 19 Septembrie porni să ajungă la Mirăslău spre Maros-Ujvár, voind a ocupa poziția ocupată de Mihai. Văzând că nu i-a succes, făcu tabăra la Mirăslău cam 7 kilometri și jumătate departe de Aiud și oastea și-o așeză spre sud în linie de bătae.

Oștile stau față în față; spre răsărit le marginea albia Murășului, șiruri de dealuri și munți de către apus: între ele loc șes cam de 500 pași. Unele în altele să îndesă dincolo de Mirăslău spre riu colinele „Gombás“, cari le ocupă 300 de călăreți al voevodului, ca nu cumva să fie luat dela spate și să ție seamă de mișcările oștii ardelenesti. Armata lui Mihai e așezată în o strâmtoare de văi în un loc întărit, având adăpost un riu ce vine din munți, ce se întind de-a dreapta Murășului.

Se putea intra la el pe podul „Békés“, care conduce drumul de țeară peste acest riu.

Arma lui Basta era așezată vis-à-vis, la capătul satului Mirăslău în formă de arc dela munți până la Murăș. Trupele din Ungaria formau aripa dreaptă, în mijloc trupe ardeleni; aripa stângă compusă din trupe germane dimpreună cu toate tunurile o comanda contele Toma Cavrioli.

Asta era prima așezare a celor două oști. Mihai avea poziția unde greu sau de loc nu putea fi biruit. Deja în seara de

16 Septembrie 17 Septembrie dimineața Mihai cărui nu-l venia să creadă că Rudolf a trimis pe Basta contra lui, care cu concesământul împăratului cucerește Ardealul, îi cere deslușiri. Basta zăbovește dar în fine refuză ori-ce deslușire.

Duminecă, în 17 Septembrie, anul 1600 s'a început lupta. Soarele părea, că arde mai cu foc în ziua aceea. După amiază era caldă-păclă. Mihai începe atacul cu o trupă de Cazaci. Dușmanul nu arată mare împotrivire. Trupa de cazaci e respinsă, ce e drept; dar Români în tichnă dau loc Mirăslăului. Să 'noptează. Basta, adevă văzând poziția admirabilă a oastei lui Mihai și știind, că acolo e nebiruit, începe retragerea, ca să-l înșele din poziția-i favorabilă; se retrage și năntea satului Decse se așeză de bătaie.

Mihai văzând dimineața câmpul gol înaintea sa, se zice că ar fi zis: „Unde fuge cănele de Italian; nu știe că pretu tindenea-l ajung?“ și se luă după dușman. Planul lui Basta reușise. Silit să dea luptă în un loc nepotrivit, în câmp deschis cam 500 pași departe dincolo de Mirăslău, fu bătut. Fusese înșelat; asta i-a fost peirea. Chiar și steagul țării numai înfășurându-și-l pe desupt l-a putut salva. Mirăslăul, sat pentru noi de neagră pomenire, martor a fost nimicirii visului nost celui mai frumos. Ziua de 18 Septembrie 1600 a fost zi făr' de noroc, întocmai ca 18 Iulie, zi nefastă la Români. Mihai constrins să dea luptă contra a celui, care reprezenta pe împăratul său, nu se pusesse ca de obicei în truntea maselor, arătându-le cum se merge la biruință.

În ziua aceasta a apus pentru totdeauna steaua norocului lui Mihai, dar nu numai al lui, ci și al nostru, cari sub el puteam aștepta o soartă mai bună, ba chiar al creștinătății întregi, căci numai el ar fi fost chemat să scape lumea creștină de Turci. Împăratul Rudolf însă toate acestea nu le înțelegea, sfetnicii lui și Ungurii priveau cu invidie la acest Valach pe care geniul la așa frumoasă menire îl sortise, ear Basta înșetoșă după sângele lui. Căci știm, că după biruința dela Guruslău nu mult a mai trăit. 19 August din 1691 cazuse în o Duminecă. Mihai, care rămase îndărăptul oastei sale, în cortul său de pe câmpia Turzii, se sfătua cu căpitanii săi, când se vede de-odată înconjurat de Valonii lui Basta cari veniseră să-l omoare și l-au și omorât, fără ca vre-unul din căpitanii săi să-și fi ridicat arma contra călăilor, căci erau mituiți. Și acest Basta cât a trăit, nu și-a luat răsplata!

Nerecunoscătorii urmași unguri au ridicat mai zilele trecute monument la Mirăslău despre aceea, că Mihai acolo a fost bătut. Dar acei, cari știu, cine a fost Mihai, erou al creștinătății, stăvilor al armatei lui Sinan-pașa, cari cunosc faptele lui eroice și luptele-i vrednice de știut și pomenire vor afla, că urmașii sunt mult mai ingrați, decât strămoșii lor, cari îl trădaseră pe Mihai.

Pentru noi, Români din Ungaria, Mihai în timpul său de aici a făcut puțin, căci s'a încrezut în străini și-asta i-a fost peirea!

DIN ROMÂNIA.

Studentii italieni în Capitală. Irevocabil s'a hotărât ca studenții Italiani să viziteze pe colegii lor români în cursul lunii Septembrie a. c.

Sosirea lor în București va avea loc în ziua de 23 Sept. st. v. (6 Oct. st. n.) De aici, după o ședere de câteva zile, vor fi conduși în țară, pentru vizitarea diferitelor monumente și localități.

Un comitet special va fi instituit pentru dobândirea diferitelor avantajii necesare în astfel de ocașuni.

Se va face un program special în care să se arate punct cu punct modul primirii și al petrecerii.

În curînd el va fi anunțat în detaliu.

În urma invitațiunii trimisă de studenții Italiani Uniunii studenților români, ca studenții de aici să participe în cât mai mare număr la Reuniunea internațională dela Veneția, comitetul uniunii s'a întrunit imediat și a decis ca să invite toți președinții societăților

studentești la o consfătuire în care să se discute, cum s'ar putea prezenta mai bine studenții români la Veneția.

ULTIME ȘTIRI.

Viena, 18 Septembrie. Sfârșindu-se manevrele dela Sasvár, M. Sa printr'un autograf mulțumește atât ministrului, cât și comandanților și oficerilor pentru buna grije ce au pus întru instruirea soldaților. Își urată d'asemeni mulțumirea și bucuria ce o simte privitor la felul cum s'au petrecut manevrele.

Budapesta, 19 Septembrie. Manifestațiunii kossuthiste colosale s'au petrecut aseară. Lume imensă e pe strade. Casele erau iluminate.

Poliția a primit din Roma înștiințare că Murri, asasinul contelui Bonmartino, după toate probabilitățile, este în Budapesta.

Viena, 19 Septembrie. Face mare senzație descoperirea că la Ländlerbank un slujbaș, Edmund Iellinek, a furat, ani d'arîndul, peste un milion și jumătate coroane. Iellinek era aplicat la biuroul unde se resolveau checurile și era socotit de cel mai de treabă om. Eri însă a dispărut din oraș și numai așa direcția a ordonat cercetare și a descoperit hoția. El era în vîrstă de 39 ani. Insurat. Poliția îl caută în toate părțile.

Washington, 19 Sept. În urma acțiunii finanței ovrerești, ministrul de externe Hay a adresat marilor puteri cari au subscris tratatul dela Berlin o notă telegrafică, în care după-ce arată că Ovreii emigrează cu grămada din statele balcanice în America (dar din Rusia nu? Red.), așa că va trebui să se ia serioase măsuri, — invită pe marile puteri să atragă atenția guvernului român asupra îndatoririlor sale pe tru civilizație și să ajutore pe Ovr (Nu cumva să-i țină pe cheltuiala satului? Red.).

Ancheta dela Tápé.

Se depeșează din Budapesta, comisiunea parlamentară esmisă pentru a constata, dacă abuzurile electorale dela Tápé sunt așa de grave încât să necesite decretarea dispozițiilor despre judicatura curială cu privire la suspendarea dreptului cercului de a trimite deputat în parlament — a terminat cu investigarea. Conform rezultatului acestei investigații, alegătorii n'au comis abuzuri de aceea pentru cari să li-se poată suspenda dreptul de alegere. În urmarea acesteia vor escrie în timpul cel mai scurt alegere nouă în cercul Tápé și după-cum se comunică, din nou vor sta la luptă față în față: Enyedi Lukács și Dr. Kelemen Béla.

Sărbare.

Serbarea din Arad, în memorie lui Kossuth, a început aseară cu minarea orașului și retragere cu răsărit și torțe. Lume imensă circula străzi. Tot așa azi: școlile nu țin pelerii, prăvăliile sunt închise și așezarea pe străzi și în biserici e cum nu s'a văzut de mult. Orașul e plin de 13 martiri, Golgotha, cum îi zic ține să serbeze cu pompă. Primăria toate localurile publice sunt împodobite cu steaguri și flori. Înaintea primăriei s'a ridicat un cort mare, unde primarul ține vorbire festivă.

După serviciile dumnezeiești d'biserică, consiliul municipal va ține ședință festivă, la care va presidia panul Urbán.

Corurile și orchestrele din oraș vor colabora la reușita sărbării.

Adunarea generală a Asociațiunii la Oravița.

Cu privilegiul sosirii în Oravița a comitetului Asociațiunii, dl. Dr. P. Corneanu avocat, a rostit Sâmbătă la gară următoarea vorbire:

*„Ilustre d-le President,
On. Comitet!”*

Cu dragoste ferbinte am venit ca în momentul, când pașii pe teritoriul orașului nostru să vă zic un Bine-a-ți-venit!

Dragostea noastră izvorește din simțăminte, care numai la ocazii extraordinare se manifestează și astfel de ocaziune este și festivitatea care își ia astăzi începutul.

A primii în mijlocul nostru o societate atât de însemnată, cum este Asociațiunea, e pentru noi un eveniment, care poate nouă generațiunilor de astăzi nu ni-se va mai da.

Acest eveniment câștigă mult în însemnătatea sa prin împregiurarea, că toți suntem și aceleași națiuni și ca atare e lucru firesc, că ne bucurăm, când ne întâlnim.

Deci legătura de sânge și simțul național este în primul rând motorul entuziasmului și bucuriei noastre.

Noi Românii de aici tot în această măsură știm să apreciem și împregiurarea aceea, că Asociațiunea fiind adunarea generală va da din nou dovadă, că Românul are o cultură dezvoltată și ține pas cu popoarele din Occident. Străinii vor trebui să vadă, că Românul e element de cultură și vor trebui să ne aprecieze așa precum merităm. Ear acei Români, care până acum au stat nepăsători față de scopurile noastre mărețe, față de idealurile noastre, văzând în semnătatea „Astei” se vor trezi din letargia lor și se vor alătura la steagul măreț, pe care-l conducem cu atâte greutate.

Dorind, ca Adunarea generală în orașul nostru să aibă rezultatul așteptat, dorind ca se vă simțiți bine în orașul nostru, Vă zicem din nou: Bine-a-ți-venit!

Di Dr. Alex. Mocsonyi a răspuns la la aceste cuvinte următoarele:

„Vă mulțumesc, Domnii mei, în numele comitetului contral și al oaspeților sosiți cu noi pentru buna primire. Cunoaștem nobila toșniță a fraților noștri oravițeni pentru nis înțele culturale ale Asociațiunii, ear dorința d-voastră, ca să ne aflăm bine în mijlocul d-voastre în tot cazul se va implini, căci — și despre aceasta vă pot asigura: Asociațiunea se simte ca acasă pretutindeni unde bat inimii românești.”

Etată acum și vorbirea cu care dl. Al. Mocsonyi a deschis Duminecă adunarea generală:

„Onorată adunare generală!”

Adunările noastre generale sunt adevărate sărbători naționale. Cu însuflețire alergăm din toate părțile române ale patriei în fie-care an la un alt centru național ca să serbăm mărețea idee. În al cărei serviciu n-am pus: *ideea culturii poporului român din Ungaria.* Facem aceasta în conștiința înaltei importanțe a acestei idei.

Știm, că cultura este cel mai însemnat factor de putere al popoarelor în toate timpurile, între toate împregiurările. Sunt însă timpuri și împregiurări, când — precum o simțim și noi — chestiunea culturale poate să devină pentru un popor chiar o chestiune de viață. (Așa-i!) Astfel lupta pentru cultură nu este altceva decât luptă pentru existența națională. (Aprobări vii!)

Fiește, numai cultura adevărată are această putere conservatoare, ear cultura adevărată nu poate să fie alta, decât nu mai și numai cultura națională. (Aprobări.)

Dacă cultura poporului este — precum deja etimologia cuvântului ne-o îndigitează — cultivarea însușirilor intelectuale și morale ale unui popor, și dacă tocmai aceste însușiri sufletești în specific lor sintesă psihică constituie caracterul național al aceluia popor, atunci e lucru învederat, că numai cultura națională este cultura adevărată. (Aprobări vii.)

Și precum caracterul național se manifestă în limba, în modul de gândire și simțire, în datinile și moravurile, în tradițiunile și idealurile naționale, în poezia și industria națională, în portul național și altele, așa și cultura națională are să îmbrățișeze întreaga viață națională în toate manifestățiunile ei. Ea are să conserve, să cultive, și unde e de lipsă să nobilizeze toate elementele naționale ale vieții poporului.

Ea are să dezvolte conștiința națională, basa culturale naționale, sentimentul

religiosității, basa moralității, patriotismul, basa virtuților cetățenești, spiritul economic, basa nobleței inimii, cu un cuvânt cultura națională are să deslege toate puterile rămasse încătușate prin vicisitudinea timpurilor, are să deștepte toate puterile latente ale poporului, ca astfel să fie asigurată în butul tuturor pericelilor amenințătoare, existența națională a poporului român din Ungaria. (Aprobări și aclamări!)

Vedem cât de măreț este idea culturalei naționale și cât de mari și vitale sunt interesele legate de realizarea ei. (Așa este!)

Dar cât de măreț este idea, atât de grea este realizarea ei. Este o operă gigantică, la care ne-am angajat. Aceasta firește nu poate fi opera unei singure generațiuni dar este o operă deasupra de stăruințele cele mai nobile ale generațiunilor, este o operă care pretinde dela fie-care generațiune încordarea și concentrarea tuturor puterilor sale. Și dacă undeva, apoi aici se potrivește pentru noi devisa: *viribus unitis*, căci dacă undeva, apoi aci în sinul Asociațiunii noastre ne este dată posibilitatea de a concentra toate puterile noastre (Aprobări vii!)

Prin Asociațiune ni-s-a deschis arena, la pragul căreia dispar toate vitezițele despărțitoare; pe această arenă ne prezentăm desbrăcați de toate particularismele, de toate divergențele confesionale, politice, locale ori provinciale, pe acest teren ne întâlnim cu toții uniți într'un cuget și o simțire.

Asociațiunea este expresiunea unității și solidarității naționale pe terenul cultural al poporului român din Ungaria; ear prin organizarea ei ni-e dată posibilitatea concentrării puterilor noastre. Astfel ca o zi epocală va străluci în analele ei aia, în care Asociațiunea va vedea organizată sub stindardul său întreaga inteligență română ca o armată bine disciplinată în serviciul cauzei naționale. (Așa este!)

Concentrarea națională deci să ne fie lozinca. (Aprobări vii!) Ear despărțimintele noastre deja influențate și care se vor influența încă, prin cari Asociațiunea vine în atogere nemijlociă cu poporul, sunt chemate a ne apropia pas de pas de această organizare națională.

Și în această privință îmi servește spre deosebită plăcere a putea releva în acest moment faptul, că între bine meritata noastră despărțiminte, al căror zel și devotament merita laudă, ocupă loc distinct despărțimintelui Oraviței.

Prestațiunile acestui valoros despărțimintelui ne îndreptățesc la frumoase speranțe. Cu astfel de speranțe a venit Asociațiunea în aceste regiuni romantice, ca să-și țină astăzi data la sediul acestui despărțimintelui, la acest focar național de bun renume, adunarea sa generală. (Trăiască!)

Eu din parte mi sunt convins, că speranțele noastre vor fi justificate. În această convingere și cu salutare frățescă declar adunarea deschisă. (Trăiască!)

În numele Oravițenilor și al desp. Oravița, dl. Ilie Trăilă salută adunarea cu următorul discurs:

*„D-le president!
Onorabilă Adunare generală!”*

În numele populațiunii române din aretul acesta, fle-mi permis să vă întimpin cu vre-o câte-va cuvinte de bun sosit.

Este îndoită sărbătoare, îndoită bucurie pentru noi, că cea mai strălucită însoțire a neamului nostru, lumina elementului românesc din țeara noastră, vine să aducă prinos culturale cu rëndul acesta aici între noi, dela unu la celalalt capăt al țării — și vine în frunte cu bărbatul dorințelor noastre pe care ni-l-a dat providența, ca din faptele sale, din înțelepciunea sa și din statornicia sa fără seamăn, să luăm pildă și îndemnul la lupta pentru binele și înaintarea poporului nostru năcjit.

Pe zi ce merege puterile ne slăbesc, energia ne scade și nădejdea de a vedea pe Români cu alte popoare alăturați în cultură și civilizațiune începe a ne părăsi: ca să dați nouă putere nouă energie sufletului nostru, speranță inimilor noastre, — Bine a-ți venit!

Pe terenul material, în economie suntem primitivi, în industrie săraci de tot: ce să dați o puternică pornire acestor factori de existență și de bunăstare a poporului... Bine a-ți venit!

Literatura noastră e o plantă gingașă încă, în codrul superbilor copaci ai literaturilor străine, mai nebagată în seamă, ba primejduită chiar de a fi cutropită și în-

cată de umbra acestora: ca să dați largă-mănt, aier și lumină acestei flori sufletești prin îndem cu graiu și coadeiu — Bine a-ți venit!

Limba noastră frumoasă și biruitoare oare-când, acum luptă o luptă fatală pentru existență: ca să-i dați vlagă, suc înviețor în vinele devenite pe alocurea anemice: Bine a-ți venit!

Și earăși limba: La limba noastră literară doctorii cei iscușiți constată un fenomen îngrijitor, o bifurcație stricăcioasă: ca să ni-o dați una și n-despărțită, așa unificată cum a lăsat-o Dumnezeu în gura poporului nostru, în graiul Românilor de pretutindeni: Bine a-ți venit!

Bine a-ți venit și munca Voastră fie rodnică și folositoare, ear dacă noi, cei-ce v'am dorit în mijlocul nostru, n'am putut corăspunde așa după cum ați așteptat, Vă rugăm să fiți ertători și îngăduitori multelor noastre neajunsuri.

Să trăiți și să aveți isbândă de truda Voastră. (Aplause vii!).

Di Em. Ungureanu salută adunarea în numele „Societății pentru crearea unui fond de teatru român”, cu următorul discurs:

*„Ilustre domnule președinte!
Onorată adunare generală!”*

Societatea pentru fond de teatru român fiind invitată din partea Asociațiunii la adunarea sa generală de astăzi, Societatea pentru fond de teatru român m'a în sărcinat a o reprezenta astăzi aici și a vă aduce salutările ei.

Dacă primiv mai apriat și mai afund starea culturală a poporului din Ungaria, și dacă asemănam gradul lui de cultură cu cel al altor popoare civilizate, atunci trebuie să ne cuprindă un simț de compătimire față de poporul nostru, pentru-că la moment observăm marea diferență culturală între poporul nostru și între alte neamuri, la moment observăm marea diferență culturală între poporul nostru și între alte neamuri, la moment observăm la poporul nostru urmele grele ale neglijenței și ale greșelilor din timpurile trecute.

Nime n'a grijă de cultura și deșteptarea acestui popor, pentru că biserica noastră, în parte stând sub guvernare ierarhică străină, aici în părțile Ungariei n'a putut dezvolta nici o acțiune culturală, iară inteligența, care indispensabil are datorința și pe cale socială a lucra pentru luminarea neamului său, a fost în timpurile trecute nelăsemenată și neputincioasă.

Acum suntem noi la rând a repara cu grabă urmările neglijenței trecutului, această grabnică reparare în mare parte cade acum în sarcina Asociațiunii, ea e chemată a pune uriașă mână la ridicarea edificiului cultural al poporului român din Ungaria, — mai târziu va trebui să vină partașe la muncă și societatea pentru fond de teatru român, amândouă societățile vor trebui să lucre în armonie la ridicarea nivelului cultural al poporului român din Ungaria, pentru-că amândouă societățile au acelaș scop: adevărată propagarea culturalei poporului român din Ungaria.

Dacă voim să fim față de noi sinceri și să ne spunem adevărul, trebuie să recunoaștem că factorii noștri culturali în trecut pentru cultura poporului de rënd, a țaranului român, au făcut foarte puțin sau mai nimic; ear noi acum dacă nu vom începe și continua acțiunea noastră culturală pentru luminarea și deșteptarea poporului de rënd, a țaranului român, atunci toată munca noastră culturală e ca o zidire începută fără fundament; deci acțiunea noastră culturală numai atunci are rațiune, numai atunci va fi de valoare, dacă lucrăm în prima linie și cu toate puterile noastre, la luminarea și deșteptarea poporului de rënd, a țaranului român, ca să-l punem în stare, să-l facem capabil a-și apăra existența și a sus ținea lupta de viață în concurență cu alte popoare conlocuitoare, unele mai culte altele mai favorizate de soarte.

Nu mai așa facem bine poporul, numai așa ne împlinim datorința.

Dar trebuie să vorbim adevăr și să recunoaștem, că în timpul mai nou de vre-o câțiva ani începe Asociațiunea a începu a lucra în această direcțiune, multe și însemnate lucrări ale ei se refer la promovarea culturalei poporului de rënd, se vede că conducerea Asociațiunii e pătrunsă de ideea, că edificiul cultural trebuie început dela fundament, că cultura națională trebuie începută dela popor.

Pentru această nobilă nisuință merită Asociațiunea toată recunoștința noastră și e îndreptățită a pretinde tot sprijinul dela întreg publicul românesc.

Sunt însărcinat din parte societății a aduce Asociațiunii acest tribut de recunoștință și a exprina dorința ca lucrările ei să aducă roade mănoase pentru cultura poporului român din Ungaria.

Ziua a doua.

Luni 15 Septembrie.

Di Dr. Alex. Mocsonyi deschide ședința la orele 10⁴⁰ min. și aduce la cunoștință, că D-sa, însoțit de prim secretarul, membrii comitetului și alți membri, a depus în semn de pietate o cunună în numele „Asociațiunii” pe mormântul lui Simeon Manguca, fost membru fondator și bărbat distinct al neamului românesc.

Se da apoi cetire procesul verbal al ședinței premergătoare, după care urmează rapoartele comisiunilor.

Di Pavel Kotaru referă în numele comisiunii pentru censurarea raportului comitetului. Raportul reoglindează activitatea din 1901 și unele momente mai importante din 1902. Insistă asupra secțiunilor, care ne îndreptățesc la speranța, că vor deveni titluri de glorie pentru „Asociațiune”.

La chipul al doilea arată că numărul de 1580 membri demonștră, că însuflețirea pentru Asociațiune încă nu e generală, căci fie-care Român ce se respectă ar trebui să se facă membru. Ideea încă nu a pătruns în cercuri largi, speră însă că dacă toți cei prezenți s'ar face apostoli ai „Asociațiunii”, nu va fi departe timpul când vom vedea toate speranțele realizate.

Se ocupă apoi de diferitele critice ce se fac activității Asociațiunii și concludă, că nu poți crea oameni mai buni decât pe cari li ai.

În fine propune:

1) să se ia act de activitatea zeloasă a comitetului și de precisiunea cu care a executat conclusele,

2) să se ia spre știre raportul general al comitetului,

3) să se exprime condolența pe membrii răposați dela ultima adunare coace, prin ridicare și

4) să se îndrumeze comitetul a lucra în începătoare pentru edificarea „cu naționale” și se fie indemnizat comitetul lansa în chestia aceasta un apel.

Di Dr. Isidor Pop raportează în mele comisiunii financiare și propune da comitetului absolutiu pro 1901 și se primească proiectul de budget pro cu o mică modificare.

Se primește unanim.

Di Baltazar Muntean raportează despre lascrierea membrilor noi. S'au înscris 15 membri: 1 fondator (Anton Mocsonyi de Foen), 2 ajutători și 12 ordinari.

Se primește demisiunea dlui Iuliu Bar-doși din locul de membru supleant în comitet și nu se află de trebuință a proceda la alegeri nouă.

Se decide ca procsima adunare generală să țină la Săltmar pe basa invitării călduroase sosite dela Desp. Săltmar-Ugocea.

Se ceteșc număratoarele telegrame, cari de astăzi au sosit în număr cu mult mai mare decât de obicei.

Ne mai fiind alt obiect, dl. Dr. Alex. Mocsonyi încheie adunarea.

La ora 1/2 a avut loc în grădina „Ceroana” banchetul cu 200 tacămur. Tărafal de lăutari Alexa Cocioș Bărcă sub conducerea lui Carol Bărcă și cooperarea lui Longinus, a delectat publicul cu frumcașă cântări.

Seria toastelor a deschis-o dl. Dr. Alex. Mocsonyi cu următorul toast:

„Nu este popor în patrie, nu în întreaga monarhie mai dinastic decât poporul român. Și nu este popor, care ar fi mai recunoscător pentru binefaceri ca poporul român. Ear o binefacere a fost prea înaltă aprobare cu carea s'a influențat Asociațiunea.

Este deci un sentiment îndoit al poporului român sentimentul dinastic și al gratitudinii, care ne inspiră, când la astfel de ocazii solemne ale Asociațiunii primul nostru gând este, să aducem tributul nostru omagial preagrățieiului nostru Impărat și Rege Francisc Iosif I.

Vă invit deci să exclamăm cu însuflețire: Trăiască Majestatea Sa!”

Di Alex. Popovici, protopresbiter, închină pentru dl. Dr. A. Mocsonyi și ilustra familie, stălpul și podoba poporului român.”

Di protopresbiter Victor Poruș închină în cuvinte avântate pentru oaspeți și zice că: dacă nici nu stau rezultatele în raport cu dorințele, totuși ne îndreptășesc la speranțe spre bine.

Seara a fost convenire cu dans în grădina casei de tir, care a fost foarte animată. Tinerii au jucat cu mult foc și mai ales dansuri naționale.

30 August 1877.

Armata română trecuse Dunărea cu partea ei cea mai numeroasă și se constătuiesc în trei divizii de infanterie, cu trupe de cavalerie independente.

O divizie însoțită de cavaleria divizionară și artileria trebuitoare, rămăsese în țară, în dreptul Vidinului, care pe acele vremuri ne amenința teritoriul de cotropirea barbară.

Forța trupelor noastre de peste Dunăre era următoarea:

Divizia 4-a de infanterie; două-sprezece batalioane cu șase baterii,

O divizie de rezervă; șapte-sprezece batalioane și 6 baterii.

O brigadă de roșiori; 8 escadroane și o baterie călărească,

Doă brigade de călărași; douăzeci escadroane.

Doă escadroane de escortă, și,

Un batalion de geniu,

În total 40.000 de baionete, 3500 de călărești și 108 tunuri.

Privirile Europei erau ațintite asupra acestei armate, care de secole nu mai avusesse ocazia a-și arăta bravura strămoșească, iar țara întreagă, în aceste momente de grea cumpănă, cu inima strânsă dar liniștită, și rezema încrederea în vitejia fiilor săi, fără îndoi de biruința lor.

dimineața zilei de 25 August 1877,

nostru, care fusese numit comandat al trupelor române-ruse din naintea Plevnei, se duse la Radenita, unde era marele duce Nicolae, comandant al armatei din Bulgaria, spre a lua înțelegere asupra mersului viitoarelor operațiuni.

Se ținu un mare consiliu de războiu care luă parte toți comandantii corpurilor de armată și șefii de stat-major corpurilor ce se aflau înaintea Plevnei.

O deosebire de vederi se accentuă de început între români, reprezentați prin M. S. Regele și Rușii prin marele duce Nicolae, fratele împăratului Alexandru al II-lea.

M. S. era de părere că turcii trebuiau ținută înaintea Plevnei și pe rîul Iantra, iar cu trupele disponibile și cu acelea ce urmau a mai sosi, a merge înainte spre Suleiman Pașa care apăra Balcanii.

Marele duce, Nicolae susținea că trebuie cu orice preț lăsată Plevna prin asalt.

În zadar M. S. Regele, cu marea-și pătrundere militară, expuse că Plevna este o poziție bine întărită prin forturi detașate și legate între ele cu drumuri acoperite, că armata turcă era adăpostită în poia acestor forturi prin dealuri și văi, care o fereau de focurile atacului. Nimic însă, și nici un considerant nu putu decide pe marele duce, delă ideea lui, că Plevna trebuia acum să fie o pradă ușoară pentru ambele armate aliate.

M. S. nu mai insistă, căci de alminteri și situația era delicată.

Armata română nu fusese pusă la încercare de veacuri, iar comandantul și creatorul său, dori ca nici o umbră de bănuială să oflească fruntea bravilor săi oșteni.

Se hotărî deci de comun acord, ca Plevna să fie atacată în ziua de 30 August, onomastica împăratului Alexandru II, când, — susținea comandantul rus, — bravura oastei sale va fi înzecită, spre-a putea oferi Plevna în dar, împăratului lor.

Plouase toată noaptea în preziua acestei mărețe zile de glorie și de sînge pentru bravii noștri oșteni, și acum, în revărsatul zorilor, era o ceață și un burhai, în cât abea vedeai la 5 pași.



BOGDAN P. HAȘDEU.

Născut în Hotin (Basarabia) în anul 1838, Bogdan Petriceicu Hașdeu este din familie de mare boer, fiu și nepot de literați distinși, însuși unul dintre cei mai mari oameni de de litere și știință ai neamului românesc. Neputându-se împrieteni cu viața din Rusia, Hașdeu a trecut de tiner în România, unde s'a dat carierei de publicist; și a ajuns după multe peripeții, prin muncă și prin uimitoarea sa bogăție de cunoștințe, profesor de filologia comparată la universitatea din București. — Astăzi bătrânul Hașdeu e pensionar și trăiește în Câmpina, în castelul său clădit într-o formă *sui generis*, după revelațiuni spiritiste. — Scrierile lui B. P. Hașdeu formează o bibliotecă întregă. Capitalele sale opere sunt „Istoria critică a Românilor” și studiile de filologie. Marele și neperitorul merit al lui Hașdeu este că el a inaugurat studiul critic al istoriei române și a întemeiat știința filologică română. — Nu este gen literar în care Hașdeu să nu fi lucrat pretutindenea întrecând linia mediocrității. Spirit ager, viu, cu multă înclinare practică, — e îndrăzneț și original în toate lucrările sale. Dar tocmai firea prea sburdalnică îl face să fie adese-ori prea puțin obiectiv; îndeosebi în polemicile și criticele sale adese-ori sarcasmul ține locul argumentării. În politică acest cap extraordinar nici-când nu s'a putut manifesta. — În timpul din urmă s'a devotat cultului spiritist, asupra căruia a și scris câteva tratate, — în acestea însă lipsesc sagacitatea autorului „Istoriei critice”. — Portretul de față reprezintă pe B. P. Hașdeu.

Să reamintim în treacăt numele bravilor, care comandă coloanele de atac și unitățile ce le compuneau. Mulți dintr'înșii nu s'au mai reîntors iar cea mai mare parte a supraviețuitorilor acoperiți de glorie și de anii care trec, au fost răpiți din mijlocul nostru.

Coloana I. Comandant colonel Ipătescu.

Reg. 8 de linie: lt. colonel Poenaru.

Batalionul I: căpitan Valter Mărăci-neanu.

Batalionul II: maior Macca.

Reg. 10 dorobanți: lt.-colonel Măldărescu.

Batalionul I. maior Șonțu.

Batalionul 2: maior Lipan.

Coloana II a. Comandant colonel Gramont.

Reg. 9 dorobanți: lt.-colonel Holban.

Batalionul I: maior Stroia.

Batalionul 2: maior Handoca.

Un batalion din al 2-lea de linie, maior Paladi.

Coloana III. Comandant colonel Borănescu Gr.

Batalionul 2 de vînători: maior Candiano-Popescu.

Un batalion din al 5-lea de linie: maior Iarca Leonida.

Un batalion din al 14 de dorobanți; maior Arabu.

Un batalion din al 16 dorobanți: maior Jipa A.

Ținta atacului românilor era marea reduță Grivița, care din nefericire fusese rău recunoscută de statul major rus ca fiind o singură reduță, iar în realitate fiind două, și această greșeală fusese repetată din nefericire și de al noștri.

Nu vom mai reveni asupra acestor nenorocite recunoașteri, care a costat atîtea vieți, și pentru a fi imparțial, ca martur ocular, țin a declara că greșeala era posibilă orî cui, fără o prealabilă recunoaștere forțată, care ar fi costat poate și mai multe vieți omenești.

Erau orele 2 jum. p. m.; ploaia care contenise puțin dimineața, începuse a cădea din nou, subțire și rece, dintr'un cer negru plumburiu.

Trupele române se pun în mișcare în ordinea următoare.

Coloana I de atac, la dreapta, avînd desfășurată în frunte și în tiraliori, batalionul 1 și al 2-lea de dorobanți, cu bravul maior Șonțu.

Coloana 3 a de atac, la stînga, în cap cu batalionul 2 de vînători cu eroul maior Candiano-Popescu.

Furnica și vespea.

— Fabulă. —

„Intr'o pădure deasă,
În ce loc nu ne pasă”...

O furnică mică se trăgea spre casă
Cu o bucăciță de fagur aleasă.

Dar simțind-o vespea, îi eși în cale,
Și-i zice în limba domniei-sale:

„Ia stai puțin, soro unde te grăbești
Cu așa otravă... și cui o gătești?”

Dar furnica mică l'așa viclenie
Îi răspunde eară: „La ai mel și mie,

Căci dei altă hrană neputînd afla,
Pe cei „copii” altcum cum i-aș sătura?”

Deci ce vîzu vespea, că s'a pîcălit
Și cu viclenia nu-i de isbutit,

Se mînie foarte, și-i zise-n furie:

„Nu-i mielea de tine... ea-i sorțită mie,
Deci dă-mi-o îndată, de nu vrei ca să dai

Cu ochii de dracul pe locul ce stai!

— „Ba să-ți cauți de treabă, că mînănci
trînteală”.

Zise-acum furnica fără de sfială,
Și pe loc își puse mielea lângă ea,

Ca să țină lupta cu dușmana rea.

Dar vicleana viespe, vîzînd mielea jos,
S'apleacă s'o iee ca p'un os de ros.

Dar după-ce-o prinse și la piept o strîns

Și-a dat a sbura... o, vai! că era prinsă,
Așa c'aripi, picioare — care de care —
S'afundau prin miere, căutîndu-și scăpare.

Deci vîzînd furnica pe vespea nebună
Acum cocoțată pe mielea-i cea bună,

S'aruncă la dînsa și-o luă de gât
Și sucindu-i capul, îl lăsă strivit.

Ear' apoi cu gândul, că dușmana-i moartă,
Se puse s'o tragă cu puterea-i toată

De aripi, picioare, de unde putea,
Prindea și pișca, pișca și trăgea.

Un gândac atuncia, din apropiere,
Privind-o cum trage viespea de pe miere,

D'odată-i strigă: „Feri, soro, că vespea ta
șoadă

Vrea acum să te ntepe cu acu-i din
coadă!”

Dar mica furnică, lucrînd înainte,
Îi zise în fugă aceste cuvinte:

„Nu i-am purtat frică, când era întregă
Și lăudată încă și d'un urs cu vlagă,

Deci cum să țin seamă de mintea-i din
coadă

Acuma, — după-ce și n'treagă era tot ne-
roadă!”

St. C. Alexandru,
învîțător.

Poesii populare.

(Din Zorlențul-mic).

Compuse de: Nicolae TUCU.

Așa sic babele 'n sat
Cînd vorbeac de măritat
Că ele fete ar avea
Dar nu au cui să le dea!
Nu-s ficiori pe seama lor
Să le placă fetelor,
Că-s urîși nespălați,
Nu-s nici care scuturați.
Vorbe de-astea pot să spună
Câte stele-s lângă lună,
Nici eu nu sunt mînios
Că-s fecior și nu-s frumos.
Dar mi ciudă c'alor fete
Ele cred că n'au păreche,
Și pe câte sunt în sat
Eu n'au da un ban stricat.
Una-i surpă, alta mută,
Alta-i cu spinarea ruptă,
Una-i strîmbă, alta știrbă,
Alta-i proastă și nătîngă.
Dincolo una-i gușată,
Alta-i chioară și buzată
Cât fără nici un păcat
Să le bagt toate n'trun sac
Și să legi sacul frumos,
Să-l arunci pe apă-n jos.

Frunză verde de dudău
Tînră mîndră am eu,

Tinerică ca o floare
Nici mîsele 'n gură n'are,
Și nici dinți de a-i căuta
Zău nici unul n'af afla
Care 'au fost toți au picat
Și nici alții n'au mai dat
S'au schimbă căpi a avut
Și alții n'au mai crescut.

Dar' de dinți dor nu-i nici dracul
Lelea-i tînră ca macul.
Ca trecut alaltă ieri
De cinci secl de primăveri
Nu-i bătrînă mîndra mea
Pot să fiu fîlos cu ea,
Tinerică-i lelea sîu
Ca mama în tata meu,
Și-i fîloasă Doamne tare
De n'o n'trece-o fată mare.

Fetele 'n Zorlențul mare
Is frumoase și nu tare,
Cele din Zorlențul mic
Nu-s frumoase nici un pic.
Rumenele toate au
Pe obraz cu ele-și dau
S'or albit și pîn' acuma
Dar frumoase nu-s nici una.
Le-o fi ciudă că le cînt
Că și eu mi-s cam urît
Dar' de asta cum ar vrea
Mai poate dracul tăcea

Olele lalte trupe in coloană de atac urmează.

O tăcere înfloritoare domnea: artileria noastră încetase focul spre a nu lovi în ai noștri ce acum se apropiau de redutele păgine.

In tabăra turcească nici o mișcare.

Tiradorii cobor la vale, urcă la deal și iar cobor în valea plingerilor și a singelului.

Aci sunt întimpinați de focurile dușmanului adăpostit într'un șanț tranșeu, dar fără a se turbura, curcanii noștri, care preschimbară porecla în renume, se napustesc ca lei asupra turcilor și-i alungă din adăposturile lor.

Aci căzu lovit de moartea bravul maior Șonța și alți mai mulți ofițeri.

In acest nefericit moment decepția atacului își luă ființă, și se descoperi că sunt două redute în loc de una.

Dar o clipă de îndoială nu fu, colonel Ipătescu la capul coloanei strigă: „nainte și după mine copii!”, și cu toții îl urmară!

Turcii deschid un foc inspăimintător. Tunurile lor trag cu mitralie în carne vie infanteria adăpostită după parapet, susține un foc continuu pe patru rinduri, astfel că un torent de fier și foc pare a isvori din renduta turcească, care nimicește tot ce-i stă în cale.

AI noștri însă nu pierd curajul; rindurile lor rărite prin moarte, se string, se refac, și iarăși dau năvală.

Valter Mărăcineanu, ca un erou din balade, în fruntea batalionului I lu din al 8-lea de linie, strigă: După mine, bă-ți!, și sare în șanțul redutei unde cade străpuns de gloanțe și baionete.

L-ți! colonelii Poenaru și Măldărescu îl urmară cu restul trupelor, însuși comandantul coloanei, colonel Ipătescu. raliază oastea și înaintează asupra năprasniciei redute. Dar silințe zadarnice! Coloana fusese nimicită de inspăimintătorul foc, pierzând mai mult de 1/3 din efectivul său și aproape toți ofițerii.

Pe stînga coloana 3-a avînd în frunte batalionul 2 de vînători, desfășurat în tiradorii și condus cu atîta vitejie de maiorul Candiano-Popescu, dă asaltul urmat de batalionul I-in din al 16 de dorobanți, de regimentele al 5-lea de linie și al 15-lea dorobanți.

Dar și aci un foc îngrozitor adăpostit de șanțurile redutei mistue și nimicește frumoasele noastre batalioane, care se refac înapoia unei moviște și reîncearcă din nou atacul.

Erau ceasurile 4 după amiază, și fusesem respinși din toate asalturile cu pier-

Cine foc poate să tacă,
Când nici una nu mi dragă,
Eu le cînt ce-mi vasă mie
Că frumoase n'au să fie
Că doar nici pîn am tăcut
Măndre nu s'or mai făcut
Eu le cînt de li-e mînie
Să-mi cînte și ele mie,
Că eu nu mă necăjesc.

Mărită-mă mama mea
Pînă sunt mai tinerea,
Că de îmbătrînesc ca tine
Știu că nu mă cere nime
Dacă trece vremea mea
Nu vrea nime să mă ia,
Că și acu nu să 'ntrec
Dar dacă îmbătrînesc.
Nu mă ținea mamă dragă
Să împletesc cosița albă,
Să duc dor de măritat
Pînă mor să n'am bărbat,
Că de-'l face tu așa
Cât trăiesc te-oi blăstăma,
Că de când eu am crescut
Numai unul m'o cerut,
Și tu vorbe ai aflat
Că-'l urit și îl sîrac,
Dar bogății îi vezi bine,
Că'ia nu mă iau pe mine,
Că se duc trei, patru, șase
Pîn' găsesc fete bogate.

deri îngrozitoare, dar cei-ce rămăsese, aveau inimile sus și curajul ne sdruncinat.

Colonelul Anghelescu Alexandru, acel nefericit oștean, care nu putuse fi atins de miile de gloanțe dușmane și care mai târziu trebuia să cadă victima pasiunilor politice, reintocmește trupele, le îmbărbătează prin cuvinte, și la orele 7 fără un sfert le aruncă pentru a 4-a oară la atac.

Era un spectacol din cele mai eroice: cu steagurile desfășurate, cu muzicele cîntînd, vitejii noștri, decimați și oșbiți de o zi întreagă de luptă, uită or și ce suferință, reamintindu-și că sunt fii lui Mihail-Viteazul și ai lui Ștefan-cel-Mare. Ei se napustesc asupra Griviței cu voința de a pieri cu toții au a răsbuna pe frații lor uciși de această îngrozitoare redută. Furia lor nu mai are margini, nici foc, nici ploaia de fier incins, ce străbate aerul cu sunete sinistre, nu le poate opri avîntul, și la 7 jum. seara pătrund în redută: batalionul 2 de vînători, reg. 13 și 16 dorobanți, urmații de aproape de cele lalte trupe ale diviziei a 4-a.

Turcii caută a scăpa prin fugă, dar majoritatea lor e ucisă de ai noștri în lupta corp la corp ce a urmat o jumătate de oră la redută.

Cucerisem un steag, 5 tunuri și una din cele mai puternice întăriri ale Plevnei. — dar vai, cu ce pierderi!

Cinci-zeci și șase de ofițeri și patru mii de soldați, dintre cei mai bravi fii ai țării zăceau în somnul vecii!

Această zi a reînviat de apururea gloria strămoșească.

Acei ce au birfit contra armiei române, ori au stat la îndoială asupra valorii ei, au amuțit ca prin minune.

Este de notat că pe când rușii n'au putut lua măcar nici una din întăririle Plevnei, românii au cucerit pe cea mai puternică, și oastea lui Osman n'a mai putut a o relua, pînă la definitivă capitulare a acestei cetăți.

Ziua de 30 August va trebui serbată în tot deauna, căci ea înseamnă începutul epocii de afirmare a unei întregi națiuni!

Fie memoria eternă a acelor eroi care s'au sacrificat pentru înălțarea patriei, și noi care am fost martorii oculari ai vitejiei lor, nu încetăm de a o reaminti, pentru ca țeara întreagă să consfințească — în fine — printr'un falnic monument, eroismul lor!
(„Secolul XX“)

Ordine înțelepte.

Sunt foarte rare casurile când putem să înregistrăm ordine date de organe oficiale mirene cu privire la respectarea religiei și la indemnarea spre religiositate. Un astfel de ordin a dat zilele trecute vice-spanul comitatului Cianad, prin care ordonă oficiilor de sub jurisdicțiunea sa (preturi, notariate, etc.) să nu mai pună termene de pretractări pe zile de Dumineci și sărbători, căci în aceste zile creștinii trebuie să meargă la biserică, spre a-și face datorițele religioase. — Al doilea ordin l'a dat comandatul de gendari din Szentes Hunyetz Károly. Estragem următoarele din acest ordin:

... Dacă oare cine trebuie să fie religios, apoi în prima linie soldații și gendarmii trebuie să fie; ei își fac serviciul între mil de primejdi, cari cu deosebire trebuință de ajutorul lui Dumnezeu. Despre Sfântul Ștefan, primul nostru rege ungar, a însemnat istoria, că odată un răufăcător s'a fost ascuns sub patul regelui, cu scop ca peste noapte să-l ucidă. Regele a adormit, iar răufăcătorul se pregătea să-și îndeplinească fapta. Când a ridicat însă cuțitul să-l implante în pieptul regelui, acesta în vis a rostit următoarele cuvinte: „Când Dumnezeu e cu noi, cine, poate fi contra noastră! Ucigașul s'a îngrozit așa de tare auzind cuvintele acestea, că a scăpat din mână cuțitul și căzînd în genunchi înaintea regelui, care se trezise, i-a mărturisit cu pocăință grozăvenia ce era s'o facă.

Oh! de ar avea în vedere acest principiu și gendarmii mei, cari — zău — destul dușmani au, și de și-ar pune încrederea în Dumnezeu și de s'ar ruga lui! Durere însă, că la o parte a feciorilor sunt mai bine desvoltate injurăturile și blasfemia lui Dumnezeu, de cât rugăciunea. O vedem aceasta la sub-ofițerii trupelor, cari amăsurați facultății de judecată morală a lor, foarte slabă, vîd chiar „știință“ în această prostie a lor.

Dar Dumnezeu, deși nu bate cu băta, totuși bate amar pe astfel de blasfemători ai numelui Său.

De aceea rugați-vă une-ori! Rugăciunea să fie aceea ce nobilizează și urmează ocupațiunile noastre, căci prin ea ne ocupăm cu cel mai demn obiect al gândirii, de oare-ce în cursul rugăciunii inima noastră se împrenună cu Dumnezeu cel înfinit de bun și ca păcătoși slabi și neputincioși implorăm îndurare dela Dumnezeu, care a zis: „Nu voiu întoarce fața mea de către cel ce vine la mine“.

Religia ne învață, că e mare păcat dacă cine-va, fără nici o cauză binecuvîntată, nu merge la biserică în Dumineci și sărbători.

De aceea doresc, ca în Dumineci și sărbători personalul, ce nu e în serviciu, să meargă la biserică și acolo să petreacă timpul în mod vrednic, meditănd despre Dumnezeu și rugându-se. Eu cred, că Dumnezeu va ajuta gendarmilor mei.

Am cuvînt și către sub-ofițeri: să meargă cu exemplu bun, și deacă mă vor înțelege, atunci intențiunea mea, respective scopul meu a ajuns în pămînt roditor și binecuvîntarea lui Dumnezeu va fi cu noi.

„Cartea de Aur.“

In afacerea procesului contra „Cărții de Aur“, eată acuza ridicată de procurorul regesc din Cluj:

Avînd în vedere decizia din 23 luna c. numărul 8529 al senatului de acuză dela tribunalul reg. din Cluj, în care se decretăză încheiată cercetarea în contra lui Teodor V. Păcășianu pentru agitație, subștern următoarea

ACUȘĂ:

Ridic acuză în contra lui Teodor V. Păcășian pentru delict de agitație, prevăzut în codul penal, paragraful 172 punct 1 și 2, și pentru delict de afișare, prevăzut în paragraful 173, sevtrșite ambele în modul precizat în paragraful 171, fiind-că sub numele său ca autor, a apărut în Sibiu în anul acesta opul „Cartea de Aur, sau luptele politice-naționale ale Românilor de sub coroana ungară“, tomul I. în care se cuprind și următoarele afirmări și expresiuni:

1. In capitolul „Introducere“, pe pag. 5, vorbind autorul despre existența dintru început a Românilor în patria aceasta scrie: „... din partea Maghiarilor, Sașilor și Săcuiilor s'a legat faimoasa „uniune a celor trei națiuni“, în scopul de a nimici pe Românii și de ale răpi drepturile avute... Nu ne-au putut nimici... Drepturile însă răpite ne-au fost, rînd pe rînd“.

2. In capitolul „Biserica română sub principii calvini“, pagina 9, se spune:

... „Principele Rákoczy I, pe atunci domnitor al Ardealului, cu drept aproape dictatoric în biserica română, vîzînd energia șefului bisericii române, a căutat să l de-lăture iute din post, ceea-ce i-a și succes, cu observarea tuturor formelor, pentru-că unit slabi de inger din stîlul bisericii române l'au dat mîna de ajutor, și satisfăcînd dorinței exprimate din partea acestui contrar al bisericii lor, au depus din scaun pe propriul lor Mitropolit.“

Acest act rusinător s'a întîmplat la 1648, când din ordinul principelui Rákoczy I. s'a întrunit în Alba-Iulia un sinod general bisericesc. în scopul ca să judece pe Mitropolitul Ilie Joreste. Sinodul l'a aflat vinovat și l'a depus din mitropolie, l'a lipsit chiar și de popie, și pentru a-l putea da pradă cu desevzire dorului de răsbunare, l'a predat pedepsirii judecătorei civile“.

3. In același capitol, pe pagina 19 și 20, se scrie:

... „Sinodul, amenințat de Calvinii și terorizat fără margini, a declarat vinovat pe Mitropolitul Sava. l'a destituit din demnitatea avută, și la dat pe mîna principelui Apafi, care l'a aruncat în temniță, în castelul

său din Blaj. unde a fost tratat în modu cel mai neuman, suferind bătaii și batjocur din partea omenilor lui Apafi.“

Incercarea făcută din partea domnitorului țării românești, Șerban Cantacuzino, de-a scăpa pe Mitropolitul Sava din mînil tiranului principe Apafi, a rămas fără succes și Mitropolitul-martir a trebuit să sufere mai departe chinuri și torturi, pentru-că din Blaj a fost dus la Vini, unde a fost desbrăcat de hainele arhieriești, în semn de despoire, și a fost aruncat de nou în temniță, din care se scotea în toate Vinerile pentru a fi bătut cu ciomege, pînă-ee în cele din urmă a murit moarte de martir al biserice sale, al credinței românești“...

(Va urma.)

Din tractul Sebeșului-Sășesc.

— Un model (?) de alegere. —

In timpul din urmă s'a scris căte și mai multe despre isprăvurile „neamurilor“.

Unii oameni, mai optimiști însă credeau, că necuratul nu e așa de negru cum îl zugrăvesc oamenii; ba unii credeau, că devenind pbr. Meșian Metropolit „neamurile“ prin fapte cinstite vor da lumii se înțeleagă, că căte s'au scris nu trebuie luate de bani buni, și că Excelenția Sa nu se poate considera de cap al abuzurilor și al nedreptăților din biserica noastră, — însă năravul din fire n'are lecuire și lupul își lasă părul, dar năravul nu.

Ca să se poată dovedi că boala de care e cuprins întreg corpul „neamurilor“ în loc de a se vindeca tot mai tare crește poate servi alegerea de preot din parochia Șugag, în tractul Sebeșului-Sășesc.

Escriindu-se concurs pentru întregirea acestei parochii, au competat patru concurenți: trei cu căte 6 clase și al patrulea cu 4 clase.

Înainte de alegere poporul era grupat pe lângă doi tineri pe lângă un tîner născut în Șugag, care acum absolvase teologia, și pe lângă un alt cleric care pînă acuma servise de 4 ani ca învățător în Șugag, conducînd și agendele scripșturice ale parochiei.

Despre reușita celorlalți doi cari erau preoți, nici vorba nu era; nu căci desigur anul care era administratorul parochiei nu credea poporul că a competat serios ear despre celalalt preot, care avea numai 4 clase, nici nu mai vorbea nime: era c totul s'rein și necunoscut în comună.

Comitetul parochial, pe baza concenșului, aflîndu-l vrednic i-a candidat i toți patru.

Protopopul dela ivirea lipsei de preot pînă în ceasul alegerii, au fost pentru reșita celui mai vrednic: pentru a clericul care muncise în parochie 4 ani; ba știu: că poporul îl va asculta și că tinerul respectiv era sigur de majoritate i-a și promis cu toată siguranța.

In 18/31 Aug. deschizînd protopopul sinodul spune poporului, că la postul de preot nu a competat nici unul care să poată fi preot în parochia aceea, fiind că parochia ar fi trebuit clasificata de clasa I-a. Prin urmare nu poate face alegere, pînă nu vor avea alți concurenți.

Poporul unanim au fost de părere că nu mai pot rămănea fără de preot; căci parochia e mare (eă estînde pe vre-o 24 ch. m. diam.) și îl roagă ca să facă alegere cu ori-ce preț.

După ce protopopul vede că începe a-i veni apă pe moara sa, — după o frămîntare cu sine de vre-o 10—15 minute, își deschide de nou glasul retrăgînd ce zisese.
(Va urma.)

Fapt — demn de urmat!

Ziua „Adormirii Născ. de Dumnezeu“ a fost pentru creștinii din Răcășdia în tot anul o îndoită sărbătoare, fiind și ziua „Nedeii“. Anul acesta însă a fost întreită adăugându-se la cele două și sfîntirea unei cruci, ridicată din fondul corului și din jertfa creștinească a conducătorului a harnicului învățător Emilian Novacovicu.

Amintitul domn funcționează din 1881 ca învățător în comună; în 1894 a fost pus în fruntea claselor de sus, lucrînd cu trup cu suflet pentru binele și năntarea elevilor săi. De aci înainte luptă din răspateri; cu toate pedecile întîmpinate și puse de inimicii personali, nu se ferește a aduce jertfe spre a promova înflorirea și propășirea în cultură și spre a desvota simțul național român în popor. Ca învățător lucră

n școală, fără al descurajă greutățile întâmpinate, ear ca conducător al poporului pentru a desvolta simțul acesta spre tot ce e bun și ce e frumos s'a pus la bătrânețe, a învățat muzica și a înființat două coruri unul de băieți și altul de bărbați.

Atât pe aceia, cât și pe acești din urmă i-a instruat mai multe liturgii, o mulțime de cântări naționale și lăsești, a dat petreceri, aranjând și câte 3-4. pe an, pe când în biserică a cântat cu corurile și la cea mai mică sărbătoare.

Din venitele petrecerilor, a ridicat acum crucea aceea pompoasă de dinaintea școlii, la care a mai sacrificat și din banii proprii 200 de coroane spre a premerge cu exemplul în toate ce e bun și ce e frumos.

După celebrarea sf. Liturgii, la care au cântat ambele coruri, au eșit cu procesiunea la crucea nou ridicată, săvârșind sfințirea toți patru preoții din loc. Răspunsurile armonioase ale corului, precum și solemnitatea dezvoltată au mișcat adânc întreg poporul!

Bucuria cea mare simțită la vederea unui interes atât de mare de biserică și înaintarea poporului trebui să dispară, văzând cât de indiferenți sunt preoții, cari ar fi chemați a lucra mână în mână cu învățătorii, cari ar trebui să arate la toată ocaziunea, poporului faptele vrednice de urmat și să desvoalte iubirea față de lucruri bune creștinești și naționale. Am ajuns însă la trista convingere, că, în ceea ce privește cultura și diligența clerului nostru, suntem departe, departe de alte confesiuni. Nu vorbesc de cei bătrâni, cari n'au avut poate ocaziune a se desvolta în cele spirituale, ori sunt prea slabi și prea loviți de soarte, ei înțeleg pe cel tânăr.

În comună sunt 3 preoți bătrâni, între 55-75 ani, dela cari nu tocmai putem aștepta multe; mai e însă și un capelan cu calificare de cl. II. și abia de vre-o 2 ani sfințit; dela dânsul așteptam să edice creștinilor despre însemnătatea unui atât de solemn, descriind faptele frumoase ale unui astfel de fapt creștinesc și lemnând poporul să-l urmeze. Dânsul era chemat să mai ridice însemnătatea și solemnitatea zilei, — dar n'a făcut-o! M'am așezat într-o așteptare, ba am mai auzit — rist, dar adevărat! — că în decurs de doi ani încă nu și-a deschis gura să predice! Impregiurarea aceasta mi-a explicat și faptul, că poporul nu face progresul așteptat, care ar trebui să fie rezultatul născut al învățătorului amintit.

Părinte! Lasă lucrurile de distracție, cari te ocupă și cautăți bucuria în înaintarea turmei încredințate conducerei sfinției tale! Lucra pe tot terenul spre a pute corespunde chemării d-tale, ca apoi venind înaintea scaunului de răsplătă să fit numărât între slugile bune și credincioase! Nu zice, că „asa m'am pomenit dela bătrân”, ci acomodează-te timpului în care trăiești!

Ca bucuria și veselia să fie deplină, harnicul învățător s'a îngrijit și de o petrecere destul de însuflețită și succasă, a cărei program a fost executat cu cea mai mare precizitate. O deosebită plăcere a a causat publicul „Lugojana”, care a trebuit repetată, precum și comedia „Sărăcie lucie”, predată într'un mod destul de artistic, care a stors vifore de aplause și hote! După terminarea programului a urmat jocul și a durat până la ziuă.

Și la locul acesta însă am observat o nepăsare rușinoasă din partea inteligenței noastre din loc, care ar fi fost datoare a sprigini pe harnicul luptător; întregă inteligență — înțeleg pe cea din loc! — a fost reprezentată prin doi domni și două dame.

Oare cine e chemat a premerge cu exemplul? Cine e dator a anima și însufleși poporul la fapte frumoase și bune și la spriginirea lucrurilor și instituțiilor folositoare naționale?

Răspundă domni atât de nepăsători din Răcășdia!

Ionel.

APEL

cătră poporul român de ambe confesiunile!

Deși în Lechința-Sasasca suntem 80 familii române gr.-cat. și din anul 1896 avem și o modestă bisericuță capătată pomană dela Români din Bistrița, totuși din cauza că atât noi parochienii cât și modesta noastră bisericuță nu dispunem de nici un fel de venit și suntem atât de săraci, încât în sfânta noastră biserică nici cărți de cântări bisericești nu avem, și putere de a le procura încă nu avem, ne luăm libertate a apela la marinositatea publicului cel mare românesc precum și la onorații librării române și onoratele corporațiuni bisericești de ambe confesiunile să se îndure unde numai să poate a ne dona vre-un Apostol, Mineu, Penticostar, Octoich mic sau mare sau ori-ce fel de cărți bisericești fie vechi sau noi cu litere ori și de care, pentru care marinositate le vom fi foarte mulțumitori.

Lechința, la 26 August 1902.

Gregorie Radu,
epitrop.

Femei răboinice.

Istoricii ne spun despre Semiramida, că ea însuși conducea armata, întreprinzând o cruciadă aventuroasă în Indi, și că a asasinat pe soțul ei spre a ajunge la domnie. Acel nenorocit, ce-și atrăgeau nemulțumirile ei, ea ordona a-l arunca în riu, iar regilor căzuți le tăia mâinile și picioarele, silindu-i de a strînge cu gura fărâmurile de pâine ce cădeau sub masa ei.

Regina Tomiris învinse pe Cyrus: Biblia ne vorbește despre Deborah care a entusiasmă pe israeliți la războiu, punându-se în capul lor.

Zenobia, regina Palmirei, a bătut mai multe armate romane, făcând însuși cu mâna ei prizonier pe generalul roman Decius, scoțându-l din vâlmașagul cel mai mare. Popoarele antice vorbeau chiar de o întreagă populațiune de Amazone, ce ar fi existat printre Scii și a căror legi dracoice întreceau pe acele ale Spartanilor.

Astăzi chiar există încă în capitala Cehilor, vechiul castel regal numit Wizehrad, în care odinioară residase regina Libussa, înconjurată de o gardă feminină. În fața acestui castel, pe malul cel lalt al rîului Moldova sunt și astăzi încă ruinele cetății de fete numită Divin, în care resida după moartea Libussei, comandanta gărzii anume Wlasta și care produse în Bohemia o revoluțiune feminină în toată puterea cuvântului și în care sexul frumos mult timp e luptat victorios contra sexului celui tare.

Aproape de Praga este un loc într-o pădure, care se numește Șorca. Aici o amazoa Șorca, după ce a îmbătat pe frumosul cavaler Otirad și soldații săi, i-a făcut prizonieri, puiud mai târziu pe Otirad în țepă.

Ieane d'Arc a mers în luptă în fruntea armatei franceze contra Englezilor. Hedviga de Polonia conducea armata la lupte și victorie. Agaes de Ungaria cutreera țările austriace devastându-le, spre a răsbuna moartea părintelui ei împăratorele Albrecht. Oamenii ce cădeau în mâinile ei îi schingiuis teribil.

Elena Zrinyi a aruncat în aer cetatea, pe care gloriosul ei soț o apăra în zadar, tocmai în momentul când Turcii ce-i dădeau asalt, intrară în cetate.

Maria Szecsi, s'apranumită Venera de la Murany, curajoasă a partizană a lui Rakoczy revoluționarul ungar, apăra cu multă energie și prudență castelul ei contra trupelor imperiale, ne voind a se preda generalului inamic, ci a micului ei din copilărie palatinul Vesselény, căruiu o dată cu capitularea îi dete mâna și inima sa.

Pe timpul reformățiunii servi în armata spaniolă din America de sud o maică anume Dana Catalina, arătând multă bra-

ură în război. Ea a susținut mai multe dueluri, în care tot d'auna după câte-va lovitură culca la pămînt pe adversarul ei.

În războiul de 30 ani un detașament suedez fu prins de niște femei și fete de țărani germani, ucigând pe toți suedeții.

Cristina de Suedia, filosofă: în purpurul regal, nu era mai puțin o amazoa vitează și crudă. Ea nu făcea multă vorbă cu oamenii ei, și când crezu a fi înșelată de secretarul ei Monaldeschi ea ordonă de a-l ucide în prezența ei în galeria de la Versailles.

Când Ecaterina a II a proclamat revoluțiunea contra soțului ei țarul Petru al III, ea se arată lumii ca și unica ei princesă Dașcoff în uniformă rusă, pălăria cu cunună de stejar, plecând călare în capul trupelor spre Peterhof, Dacă mai tirziu Voltaire o numea Semiramida Nordului, apoi în acest compliment cuprîndea o bună dosă de răutate, căci și Semiramida s'a urcat pe tron peste cadavrul soțului ei. Sub sceptrul Ecaterinei se înființă în Rusia un al doilea imperiu — acel al Amazoanelor.

Ea purta purpurul imperial cu o majestate extra-ordinară; ea a cules pentru Rusia mai multă glorie, victorii, cuceriri și progrese în cultură de cât zece antecedenți bărbătești.

O femeie, princesă Dașcoff, era președinta academiei științelor, femei frumoase și viteze ca contesa Soltikoff și doamna de Merlin sau comandau regimentele rusești sau se luptau în șirurile lor ca niște eroine.

Același curajiu dovediră polonezele renumite prin frumusețea lor de îndată ce era vorba de a se lupta pentru patria lor. Multe poloneze se luptară în timpul confederațiunii dela Bar, sub Thaddeus Kosziusko și mai tirziu în revoluțiunile dela 1806, 1809, 1831 și 1863.

Spaniolele luară vitejește parte la apărarea Barcelonei contra lui Napoleon I. La 1800 trolienele aruncară cu pietre asupra trupelor franceze, ce pătrunseră în munții lor, și după bătălia dela muntele Isel, Andreas Hoaffor puse pe femei și fete înarmate cu furci, coase și imblăcii să escorteze 6000 prizonieri francezi.

În războiul de eliberațiune se luptau vitejește fetele germane în rîndurile Mutzovilor, în legiunea din Braunschweig precum și în Landverul prusian.

Una din aceste eroine căzu la Quatre-Bras, unde a căzut și ducele de Braunschweig.

La începutul acestui veac juca în Orient un mare rol atât ca vizionară cât și ca amazoa Estera Stanhope nepoata marelui Pitt.

Ea era îmbrăcată în hainele unui nobil turc, cu turbanul pe cap și ast-fel cutreera Asia minoră, și fu proclamată de către be-duinii, pe ruinele fostei reședințe a Zenobei, de regina Palmirei.

Tot pe același timp domnea regina Zinga, o Venere de abanos peste un mare imperiu în Africa conducând pe soldații ei la lupte și jertfînd cu propriile ei mâini zeilor prizonierii ce-i făcea.

Femeile dela Dahomey din Africa se revoltară într-o zi contra bărbaților lor, și făcură prizonieri vânzându-i ca sclavi și fondând un nou stat, compus din amazoa.

La Praga, în revoluțiunea dela 1848, se lupta pe baricade o amazoa.

În Ungaria se luptau mai multe poloneze sub comanda generalului Bem.

Regina Maria de Neapoli ședeă pe zidurile Gaetel, în timpul bombardamentului, O jună femeie Postovoitoff era companioana nedeslăpă a lui Langievich. La 1870 o actriță diu Berlin făcu apel de a se forma un regiment călare de amazoa.

Convocare.

Stimatele d-ne, d-șoare, st. dñi membri ai despărțimentului „Beiuș” ai Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român — sunt rugați a lua

parte la adunarea cercuală, ce va avea loc în 28 Sept. a. c. st. n. la orele 11 a. m. la Băița.

Programul ședinței:

1. După sf. Liturghie împreună cu părăstas pentru membri repausați ai despărțimentului

Directorul deschide ședința.

- Raportul Comitetului cercual.
- Darea de seamă despre starea casei în a. tr. și bugetul pe a. viitor.
- Alegerea Comisiunilor a) pentru examinarea raportului de sub 26, pentru examinarea raportului de sub 31, — c) pentru înscrierea membrilor noi și încasarea de taxe, — d) pentru aprefierea lucrurilor de mână intrate la concurs.
- Disertațiune.
- Fixarea locului pentru proxima adunare.
- Raportul comisiunilor.
- Distribuirea premiului și a cărților.
- Eventuale propuneri.
- Dispozițiune pentru verificarea procesului verbal.
- Încheierea ședinței.

La această adunare sunt poștiți toți cei cu inimă română pentru desceptarea poporului nostru.

Beiuș din ședința ord. a Comitetului cercual, ținută în 7. Sept. 1902.

G. M. Marinescu, N. Făbian,
director, notar.

Inteligența este rugată și cu această ocaziune, să îndemne pe St. Românețu din desp. să-și prezenteze lucrurile mână de la concurs; — mai departe rugăm pe toți cari voiesc a participa la adunare și nu s'au abonat prin care-va listă la bachelul dela amezi, să se însine la d. preot Tr.-Peter în Băița.

Mulțumită.

Onoratul Comitel ce a arangiat concertul tinerimei române din Pecica-română în 15/28 August a. c. având în vedere starea materială slabă a părintelui meu, a binevoit a mă ajutata cu suma de 25 cor. 8 fileri, ce a rezultat ca venit curat dela petrecere; ca din ei să mă provd cu cărțile necesare pe anul școlastic curent. Ear harnicul presidenid al comitetului dl Aurel Novac cand. adv. din al d-sale m'a ajutatat încă cu 5 cor.

Pentru bunavoință ce a arătat-o față de mine, tinzându-mi acest sprijin material, și pe calea aceasta le exprim profundă mulțumită.

Lazar Igrisan,
pedagog curs IV.

Dare de seamă și mulțumită publică.

Petrecerea arangiată de tinerimea din Păncota și jur în 15/28 August (Sf. Maria-mare) a avut următorul încurs: 302 cor. 80 fil. din care sumă detragându-se spesele de: 188 cor. 40 fil. — rămâne un venit curat de 114 cor. 40 fil. care sumă s'a predat M. O. domn director seminariului spre augmentarea „fondului tinerimei dela institutul teologic”.

Suprasolviri a încurs dela: d-na vđ. Lazar din Galșa 2 cor. d-nii: A. Beleş Șimand 3 cor. S. Balta Chereleș 10 cor. A. Târziu Chereleș 2 cor. A. Pușcariu 2 cor. I. Popoviciu Nadeș 1 cor. T. Leuca Păncota 2 cor. I. Jercosiau Arad 1 cor. Dr. Verner Păncota 1 cor. A. Petroviciu Pii 2 cor. I. Bulboaca Giula 7 cor. P. Șiiartău Măderat 80 fil. Ghergariu Moroda 1 cor. R. Mladin Otlaca 1 cor. I. Binchiu. Păncota 2 cor. I. Popescu Măderat 5 cor. G. Papp Agriș 1 cor. C. Popoviciu Ciorvaș 3 cor. L. Barna 5 cor. M. Ghiba Păncota 1 cor.

Toți acei domni, cari au binevoit a ne onora cu suprasolvirile și prezența — primescă din partea noastră adâncă mulțumită.

Comitetul arangiator.